

Taakkaarten in de les lichamelijke opvoeding

Bij partnerleren werken leerlingen samen per twee in een gedefinieerde helper-uitvoerderrelatie om elkaars leren te maximaliseren. Omwille van de samenwerking tussen lerenden is partnerleren een geschikte werkvorm om zowel bewegings- als persoonsdoelen na te streven (Byra, 2006). Ter ondersteuning van deze werkvorm worden vaak taakkaarten gebruikt. Taakkaarten combineren woorden en beelden en bevatten informatie over de te leren vaardigheid. Naast een middel om te observeren, kunnen ze eveneens gebruikt worden om te instrueren en te evalueren. In dit artikel worden deze drie functies concreet uitgewerkt met een voorbeeld. Door: Liesbeth Mols en Peter Iserby

Partnerleren met taakkaarten

Partnerleren is een lesgeefstrategie waarbij leerlingen samenwerken per twee. De ene leerling voert de taak uit (de uitvoerder) terwijl de andere (helper) assisteert bij het leren van de taak. Na een bepaalde tijd of een aantal pogingen wisselen de partners van rol. Dankzij die samenwerking trachten leerlingen hun eigen en elkaars leren te maximaliseren (Mosston & Ashworth, 2002). Partnerleren is in de les lichamelijke opvoeding (LO) een interessante werkvorm omdat leereffecten gerealiseerd kunnen worden zowel op bewegings- als op persoonsvlak (Byra, 2006). Op bewegingsvlak kan de helper leren door te observeren, instrueren en doelgericht feedback te geven. Uitvoerders leren enerzijds door de vaardigheid te doen en anderzijds door de informatie en feedback die zij krijgen van hun partner. Op die manier draagt partnerleren bij tot het verwerven van motorische vaardigheden en het verwerven van inzicht en kenmerken over de beweging. Op persoonsvlak helpt het leren in duo's voor zowel helpers als uitvoerders om sociale vaardigheden te leren en aan een realistisch zelfbeeld te werken. Leerlingen die niet zo vaardig zijn in een bepaalde discipline, kunnen zich door deze werkvorm ook competent voelen door medeleerlingen bij te sturen en feedback te geven.

Om deze werkvorm te ondersteunen zijn leermiddelen zoals taakkaarten aangewezen. Deze taakkaarten combineren beelden van de te leren vaardigheid en geschreven instructies over de uitvoering van deze vaardigheid. In de les lichamelijke opvoeding kunnen deze leermiddelen op verschillende manieren gebruikt

worden, waardoor verschillende doelstellingen nagestreefd kunnen worden. Hieronder wordt het gebruik van taakkaarten besproken in stijgende graad van moeilijkheid, afhankelijk van de deskundigheid van de leerlingen enerzijds en de moeilijkheid van de taak anderzijds: taakkaarten als observatiemiddel, taakkaarten als instructiemiddel en taakkaarten als evaluatiemiddel. Als voorbeeld wordt een taakkaart uit het bewegingsgebied fitness genomen (zie Figuur 1).

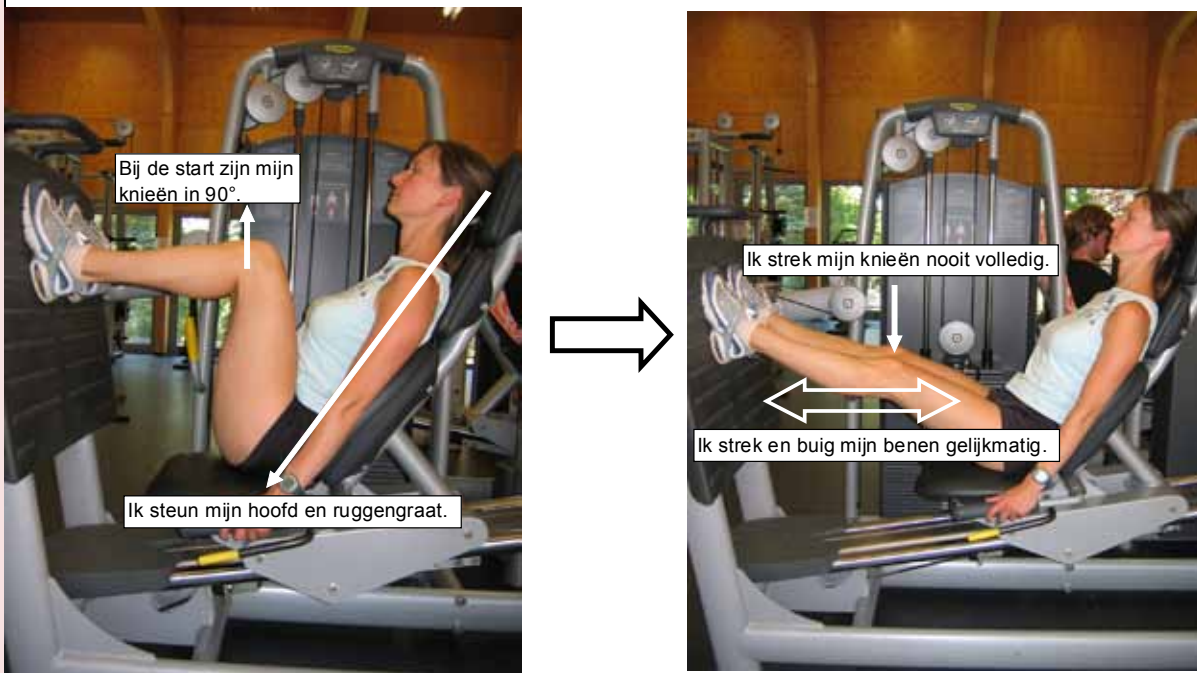
Taakkaarten als observatiemiddel

In de praktijk worden taakkaarten als observatiemiddel vaak gebruikt wanneer leerlingen de taak al (deels) beheersen. Het leren gebeurt dan tijdens de actieve leertijd, na instructie en demonstratie van de leraar. Tijdens het oefenen van de uitvoerder observeert de helper en geeft deze feedback op basis van de aandachtspunten op de taakkaart. Op het gegeven voorbeeld van een taakkaart over de leg press in fitness zijn verschillende aandachtspunten duidelijk weergegeven. Zich focussen hierop helpt de leerlingen kritieke elementen in de bewegingsuitvoering te observeren. Eveneens helpt het om de leerlingen taakgericht te houden tijdens het oefenen.

Bewegingsdoelen:

- leerlingen krijgen inzicht in de beweging
- leerlingen leren bewegingen analyseren
- leerlingen leren foutencorrecties maken
- leerlingen kunnen een bewegingsvaardigheid zelfstandig en veilig uitvoeren.

Leg press

Figuur 1: taakkaart fitness

Persoonsdoelen:

- leerlingen leren feedback geven
- leerlingen leren feedback correct formuleren
- leerlingen leren feedback aanvaarden van medeleerlingen
- leerlingen leren luisteren naar elkaar.

Rol van de leraar

In het begin is het noodzakelijk dat de leraar zijn leerlingen goed stuurt en begeleidt bij het gebruik van taakkaarten. Dit begint bij een duidelijke uitleg van wat verwacht wordt van de oefening enerzijds en van het werken met de kaarten anderzijds. Belangrijk is dat de leraar steeds de helper op zijn verantwoordelijkheid wijst met vragen als: 'Is de houding van je partner correct?', 'Is de uitvoering van je partner gelijk aan wat er op de taakkaart staat?' Daarna kunnen leerlingen steeds meer losgelaten worden in het observeren en geven van feedback aan elkaar.

Taakkaarten als instructiemiddel

Taakkaarten kunnen evenzeer gebruikt worden voor het leren van nieuwe vaardigheden. Dit maakt het leren complexer, zowel op motorisch als op sociaal vlak. Het beheersen van een verwante taak met gelijkwaardige aandachtspunten kan ook hulp bieden.

Eén leerling krijgt de opdracht om de taakkaart in handen te nemen en de oefening uit te leggen aan zijn medeleerling(en). Door de aandacht te vestigen op de gegeven aandachtspunten, is het voor de leerlingen eenvoudig om instructies te geven. 'In het begin van de oefening moet je erop letten dat de knieën een hoek van 90° bewaren.' of 'Probeer met je volledige ruggengraat en hoofd op het bankje te steunen'. De uitvoerder probeert op zijn beurt de oefening zo goed mogelijk uit te voeren en wordt eventueel nog wat gecorrigeerd door de helper. Op die manier kunnen leerlingen hun eigen uitvoering en die van medeleerlingen nog verbeteren alvorens bijvoorbeeld een test af te leggen.

Bewegingsdoelen:

- leerlingen krijgen inzicht in de beweging
- leerlingen leren bewegingen analyseren
- leerlingen kunnen zelfstandig en veilig een vaardigheid aanleren en uitvoeren.

Persoonsdoelen:

- leerlingen leren instructie geven en krijgen
- leerlingen durven instructie geven
- leerlingen leren luisteren naar elkaar.

Rol van de leraar

Bij het gebruik van taakkaarten als instructiemiddel verschuift de rol van de leerkracht meer naar die van een leerbegeleider. De leraar zorgt voor een veilig klimaat waarin leerlingen correct verbeteren en feedback geven. Taakkaartgebruik moet gestimuleerd worden daar zij de bron van informatie zijn om de taak te leren en ze sociale interacties mogelijk maken vanwege die informatieoverdracht.

Taakkaarten als evaluatiemiddel

Leraren verkiezen vaak de traditionele leraarevaluatie waar leerlingen een vaardigheid demonstreren en de leraar dit beoordeelt. Huidige opvattingen over evaluatie vragen echter dat leerlingen meer betrokken worden in dit proces, wat het gebruik van partnerevaluatie impliceert. Partnerevaluatie aan de hand van taakkaarten kan voor deze afwisseling zorgen. Taakkaarten die gebruikt worden voor de evaluatie kunnen dezelfde zijn als de taakkaarten die gebruikt worden voor observatie en instructie. Vaak kunnen zij ook vergezeld worden van een scoringstabel waarop leerlingen eenvoudige evaluaties kunnen doen. Door een extra papier met enkele scoringscriteria bij een bestaande taakkaart te voegen, zijn leerlingen perfect in staat elkaar te beoordelen. Maak het leerlingen echter niet te moeilijk en houd het aantal criteria beperkt. Zo kunnen ze zich daar probleemloos op focussen en blijven ze het bos

door de bomen zien. Criteria voor een goede uitvoering kunnen bijvoorbeeld zijn: 'De knieën zijn niet volledig gestrekt', 'Bij de start zijn de knieën in 90°', enzovoort (zie tabel 1).

Bij het begin van de beweging zijn de knieën in 90°	<ul style="list-style-type: none"> ○ Akkoord ○ Gedeeltelijk akkoord ○ Niet akkoord
De knieën worden niet volledig gestrekt	<ul style="list-style-type: none"> ○ Akkoord ○ Gedeeltelijk akkoord ○ Niet akkoord

Tabel 1: voorbeeld scoringstabel

Bewegingsdoelen:

- vergelijken van de uitvoering van de partner tegenover objectieve criteria
- leerlingen leren bij zichzelf en anderen nagaan waarom een bewegingsopdracht (niet) lukt.

Persoonsdoelen:

- leerlingen durven elkaar te beoordelen en hun bevindingen te communiceren
- leerlingen leren elkaar te beoordelen
- leerlingen nemen verantwoordelijkheid.

Rol van de leraar

Door leerlingen (mee) inspraak te geven in evaluaties bestaat de kans uiteraard dat leerlingen elkaar te hoge punten geven. Dat is dan ook het punt waar de leraar op moet controleren. Af en toe een steekproef nemen en vragen waarom iemand zijn medeleerling dat punt gegeven heeft, kan helpen. Daarnaast is het ook belangrijk dat er op voorhand eenvoudig observeerbare criteria gesteld worden. De evaluatie moet immers duidelijk en eenvoudig zijn voor iedereen. Ook een combinatie van peerevaluatie en leraarevaluatie kan zorgen voor een correct punt. Tenslotte is het belangrijk dat er een veilig klimaat gecreëerd wordt zodat oneerlijkheid 'not done' is. Zo kan de juistheid van de evaluatie bijvoorbeeld ook gequoteerd worden door de leerlingen.

Besluit

Taakkaarten kunnen voor verscheidene doelen gebruikt worden. Zo kan het niet alleen helpen als observatiemiddel om onder andere fouten te leren verbeteren. Ze kunnen ook dienen als instructiemiddel om zelfstandig te leren een vaardigheid bij te brengen aan medeleerlingen. Als de taak en de vaardigheid van de leerlingen het toelaat, kunnen taakkaarten ten slotte ook aangewend worden als evaluatiemiddel. De rol van de leerkracht en sociale vaardigheden die bij de verschillende toepassingen gebruikt worden verschillen naargelang het doel waarvoor ze gebruikt worden. Geblesseerde leerlingen die aan de kant moeten zitten, kunnen dus zeker ook actief deelnemen aan de lessen lichamelijke opvoeding. Door hen een taakkaart te geven, kunnen ze medeleerlingen observeren, instrueren en zelfs evalueren. Op die manier kunnen geblesseerde leerlingen eveneens de vaardigheid bestuderen. Taakkaarten kunnen voor een verandering in de traditionele lesgeefmethode zorgen, wat het zowel voor de leerkracht als voor de leerlingen aangenaam en afwisselend maakt.

Literatuur

Byra, M. (2006). 'Teaching styles and inclusive pedagogies'. In D. Kirk, D. Macdonald, & M. O'Sullivan (Eds.), *The handbook of physical education* (pp. 449-466). London: Sage Publications Ltd.
 Mosston, M. & Ashworth, S. (2002). *Teaching physical education*. (5th ed.) San Francisco: Benjamin Cummings.

Auteur: Liesbet Mols, wetenschappelijk medewerker aan het labo Bewegingsopvoeding en Sportpedagogie van de Katholieke Universiteit Leuven.

Co-auteur: Peter Iserbyt, doctor in de lichamelijke opvoeding aan de Katholieke Universiteit Leuven.

Correspondentie: peter.iserbyt@faber.kuleuven

ADVERTENTIE

Skiland organiseert al jaren de leukste en veiligste wintersportkampen voor scholen. Professioneel georganiseerd, betrokken bij de uitvoering, open in onze houding.

WWW.SKIKAMP.NL

SKILAND SKIKAMPEN

De voordelen van een schoolskikamp met Skiland:

- Professioneel & Veilig, gecertificeerd door TÜV Nederland volgens de voorwaarden van de VeBON
- Zelfopgelegde hoge(re) normen, zoals helmen voor alle snowboarders
- Nederlandstalige goed opgeleide CREW, gedurende het kamp continu bij de deelnemers betrokken
- De CREW zorgt voor grote extra veiligheid én een onverslaanbare sfeer voor alle deelnemers
- Uw contactpersoon in NL is uw kampleider ter plaatse, dus altijd op de hoogte van de afspraken
- Compleet programma voor alle niveaus, inclusief avondactiviteiten

Liever zelf organiseren? Nieuw: Skiland Basiskamp
 Vraag naar onze extra lage prijzen en mogelijkheden.

Skiland | www.skikamp.nl | 020 489 3818 | info@skikamp.nl